

6. Több pécsi reáltanuló a Pécs városa erdejében fekvő ugynevezett *Kantavár* kisebbszerű várromot meglátogatván, egyikük a romladékból góth stylben diszített cseréptégla-töredéket ásott ki. A téglafelső lapját elborító szőnyegszerű diszítvány stílizált virágok, galyak és levelek közt egy jobbra repülő madarat ábrázol és egy fából metszett minta segítségével vitetett át a még lágy téglára, a mint azt a faereknek a téglán hátrahagyott és elég jól kivehető nyomai bizonyítják. Talán kályhadiszítvány volt ezen, most már a múzeum régiségtára tulajdonát képező darab? Horváth Antal.

Szerk.
10*

aegyptusiaktól tanultak, a phoeniciaiak a cretaiaktól, a többi görögök az atheniektől, a rómaiak a görögöktől, a classicai görög és latin irodalom felébresztése által keletkezett olasz, francia, angol; ezen három nagy nemzet jótekonnyan hatott a németre, továbbá egy valódi képzett magyar sem tagadhatja, hogy hazánk ellenállt volna a német kulturának, a melynek különösen Mária Terézia óta igen sokat köszönünk. Egyik nemzetnek sem szégyen, ha más nemzet nagyobb képzettségének egy részét elsajátítja, így kívánja ezt a nagy világtörténet előrelátó folyama. Az idegen behatás soha sem zárja ki azon öntevékenységet, sőt inkább a kulturának, minden nemzet egyesített productumának kell lenni, ha azok nem egymást felülmulva, hanem együttesen akarnak haladni. Csak a félmívelt magyar veheti neheztelőleg ama történeti igazságot, hogy a magyarok, kik mint harcziás nomádok Pannoniába jöttek, a földmivelés és a legszükségesebb kézi eszközök nagy részét az általuk legyőzött szlávoktól tanulták, mit a magyar nyelvbe átvett számtalan valódi szláv szó világosan bizonyít.

Az volt s leszen ezentúl is kedvencz kívánságom, hogy a kül- és belföldi, az előrehaladt német s magyar kultura közt folytonos közlekedés legyen, s ezt teljes erővel előmozdítani törekedjünk háladosaknak lenni. Ezért a folyóirat rokon érzelmű szerkesztőjével, úgy a különféle nemzetiségű s nyelvű jobb érzelmű írókkal kezdet fogva azon működöm, hogy mindazt, mi Magyarországra nézve hasznos, habár külföldről jön is, úgy tanácsokat, intéseket, serkentéseket, melyek szintén onnét jönnek, elfogadjuk és megtermékenyítsük.

E rövid bevezetés után *Schlichtegroll* urnak, a száz-gothai hercegi éremgyűjtemény felügyelőjének: „*Annalen des gesammten Numismatik.*“ I. Band. 1804. Lipcse, egujabban megjelent művére térek át. Ezen műben, a régi érmészet rovatában, a negyedik értekezés ily czímet visel: „A nevezetes királyi vagy állami, úgy magán-éremgyűjtemények ismertetése,“ ezen rovat alatt egyszersmind a következő magyarországi s erdélyi gyűjtemények említettnek:

Gróf Viczay Mihály gyűjteménye:

Még a gyűjtemény jelenlegi tulajdonosának atyja kezdte már meg a gyűjtést, a jelenlegi tulajdonos azt nagy buzgalommal folytatja. Gazdagságára nézve megjegyezzük, hogy Ekkel számtalan igen nevezetes érmet említ belőle „*Doctrina Numorum*“ czimű művében. A tudós gróf kétszer 1792. és 1793-ban *Caronni Felix* olasz őrét érmészeti utazásra küldé, miáltal a gyűjtemény igen gazdagodott.

Ezen éremgyűjteményről jegyzi meg Ekkel, hogy Magyarországbán a legnagyobb s legszebb gyűjtemény; világos tehát ebből, hogy Magyarországbán több, régi érmet tartalmazó gyűjtemény létezik, melyek birtokosait, úgy hollétüket, jelenlegi állapotukat kívánatos volna leírni.

Gróf Széchenyi gyűjteménye Sopronyban.

Ezen gyűjtemény azelőtt a bécsi muzeum őrének Neumann Ferencz urnak tulajdona volt, kitől 1792-ben került jelenlegi birtokosa kezébe a nagybecsű, s oly nagy szakismerettel összegyűjtött kincs. A gyűjtemény 4500 darabból állván, számtalan király s nép érmét tartalmazza, köztük néhány igen ritka érem van, melyekről Neumann „*Doctrina num.*“ művében gyakran emlékezik.

A *Bruckenthal*-féle gyűjtemény Szebenben.

Tartalmaz különösen császári érmekeket, mindenféle fémből.

Schlichtegroll, kinek nevét a XVIII. század végén s a XIX. elején meghalt nevezetes férfiak életrajzait s nekrologjait tárgyzó műve által is ismerjük, fentemlített művében egy rovatot szentel a nyilvános s magán gyűjteményeknek, hova még egy függelékot csatol, melyben az érmészeti irodalmat említi meg, hol igen szép dicsérettel szól Schönwisnerről.

Ezen Schlichtegroll-féle felhívást ohajtottam e folyóiratban közzé tenni. Uj s régi éremgyűjteményeinket eléggé ismerjük, s tudjuk azt is, hogy irodalmunk e téren mily csekély. Isten akarja s el fog hozzánk is jönni az idő, mely parancsolja:

Sermo oritur, non de villis domibusque alienis,
Nec male nec ne lepos saltet, *sed quod magis ad vos*
Pertinet et nescire malum est, agítamus.

Igen kívánatos volna, ha minden hazai római, görög, magyar vagy erdélyi éremgyűjtemény-tulajdonos gróf Széchenyi Ferencz példájára műkincseinek hű jegyzékét közölné, és ritka érmeinek hű másolatát adná. Addig pedig szükséges volna több író s tudós közreműködésével a különböző magyar- s erdélyországi éremgyűjteményeket Schlichtegroll-féle „*Historia Numothecae Gothanae*“ rendszerben összeállítani. Schönwisner apát úr pedig saját tervezete felelevenítése által ezen áttekintéshez a legjobb alapot adhatná. Csak kevés jelenleg azon gyűjtemények száma, ilyen pl. a Viczay- s Fesztetich-féle, melyek jelenlegi állapota ismeretes, s melyekről tudósítás tétetett, vagy melyek tudósok, ismerők vagy kedvelők számára berendezettek. Hihetőleg fontolóra veszik a jelenlegi gyűjteménytulajdonosok, kiket én a Széchenyi könyvtári catalogus supplementumában, az előszóban körülményesen kinyomoztam; hogy t. i. ezen gyűjtemények tulajdonosaiknak annál nagyobb dicséretet és érdemet hoznak, minél inkább felismertetik s feltárják a hazai s külföldi tudósok használatára.

Rézbe metszve a magyar érmek közül csak a *Fesztetich-féle* gyűjteménybeliek vannak, de ezen lenyomatok oly ritkák, hogy alolirotnak legnagyobb fáradsággal sem sikerült egy példányt is megszerezni; de igen láthatott néhányat, hol ezek eltétettek. A hazai régi éremgyűjtemények nagy része nemcsak itthon, de külföldön még inkább egészen ismeretlen. Csak egy példát hozok fel; épen most ismerkedtem meg nagyon tisztelt Semsey András udvari tanácsos urral, buzgó éremgyűjtővel, kinek társaságában Bécsben léte alkalmával néhány kellemes órát töltöttem érmészeti dolgok fejtegetése közt. De vannak igen nagy számmal kisebb gyűjtemények is Magyarországon, melyek ha nem is oly terjedelmesek, mint az előbbiek, de mégis ritkább darabokat tartalmazhatnak, úgy egy vagy más érmészeti kérdésben, éremkedvelőtulajdonosaik újabb szerencsés tapasztalásokat, megjegyzéseket s összehasonlításokat tehettek, melyeket a folyóiratban közzétenni kívánatos volna. Így pl. nem csekély meglepetésemre, Szepesmegye *Nagy-Lomnitz* községében egy teljes éremgyűjteményt találtam *Schneider* urnál; ő a legnagyobb szivességgel megmutatta gyűjteményét, úgy azon adatokat, javításokat és magyarázatokat, melyeket Schönwiesner művére tett, egyszersmind megigérte, hogy ezen jegyzeteket közzé fogja tenni. *Czirbesz* senior ur Iglóról, kinek kezében igen sok érem fordult meg, szintén megigérte, hogy ezen folyóiratot érmészeti jegyzeteivel gazdagítja. Még néhány példát Pozsonyból. A jelenlegi igen tisztelt superintendens Crudy Dániel urnál 1801-ben nemcsak szépen kiválogatott, de jól rendezett gyűjteményt láttam és több hasznos érmészeti jegyzetét olvastam. Tanácsolhatom az érmészet kedvelőinek, ha Pozsonyon keresztül utaznak, Beigler ur igen érdekes

gyűjteményét megnézni el ne mulasszák, tulajdonosuk igen előzékenyen fogadja s néhány ritka szép fentartású példánnyal is találkozhatnak, melyek az érmészetkedvelő előtt valóban érdekesek.

Bécs, 1804. jan. 4.

Engel Keresztély János.

Zeitschrift von und für Ungarn.
Von Ludwig Schedius. Jahrgang 1804. Pesth. (II. Heft 78—84. l.)

(*Rába-Kovács*) öt fontra menő ezüstpénzt talált egyik földmivelő, midőn kemenczéjét szétbontá, ivó-korsóban. A pénzek 1508-ból valók és szanaszét hordattak.

(*Emlékpénz*). A dalárünnepély emlékét megörökítő pénz már elkészült. Egyik oldalán következő körirat van: „*A nagy-várad i országos dalár-ünnepély emlékére.*“ A körirat közepén az évszám: 1872. Másik oldalán, koszorútól körítve, Nagy-Várad czímere látható. Bizony jó lenne, ha az illető pénzverető urak a m. n. muzeumról megemlékeznének, mert gyakran, mivel ilyenek a kereskedésbe nem bocsáttatnak, csakugyan drága áron jutnak muzeumunkba.

(*A görbői határban*) Sohár Sándor pinczehelyi lakos 25 darab különféle régi aranyat talált, ebből egy példányt mutatványul beküldött a tolnamegyei alispán, jelentvén egyszersmind, hogy a kolosvári muzeumnak is hasonlóan egy példánnyal kedveskedett. Miután azon rendeletek, melynek alapján ezen leletküldések történtek, nem arra bocsáttattak ki, hogy a nemzeti tudományos intézeteknek hasonló leletekből mutatványok küldessenek be, hanem, hogy ezekből adatokat gyűjtven, éremtanunk gyarapodjék, mi csak akkor lehetséges, ha az egész leletek megvizsgálatnak és végre a nem szükséges példányok visszaszármaztatása után a megtartottak bel- és régészeti értékük megtérítésével a tudomány valódi hasznát huzzon: a m. n. muzeumi igazgatóság megkereste a nemes megyét, miszerint az egész leletet fenebbi czélok tekintetéből és az 1868-ki ide vonatkozó belügyminiszteri rendelet valódi értelmében további eljárás végett felküldeni sziveskedjék. Az arany V-ik László K—P jegyű aranya, de valószínű, hogy ott Zsigmond-félék is voltak, melyekből magán-uton már egyik-másik Pestre szállinkózott és a *leletirodalom* kárára alkalmasint külföldre fog vándorolni. Ezen eset azonban jelenleg nem valószínű; mert a tolnamegyei alispáni hivatal 23 darab $\ddagger$ küldött be, melyek pinczehelyi lakos, *Sohár Sándor* által görbői szőlőjében találtattak. Ezen aranyokból a megye egy egy darabot küldött a m. nemzeti és erdélyi muzeumoknak. Az érmek ezek:

Zsigmond-félék:

II. nemből 12 faj (Rupp szerint)	1
12 „ „ „	4
20 „ „ „	1
29 „ „ „	1
30 „ „ „	1
40 „ „ „	1
45 „ „ „	1

Albert-féle:

I. nemből K—L faj	1
h—SPR	1